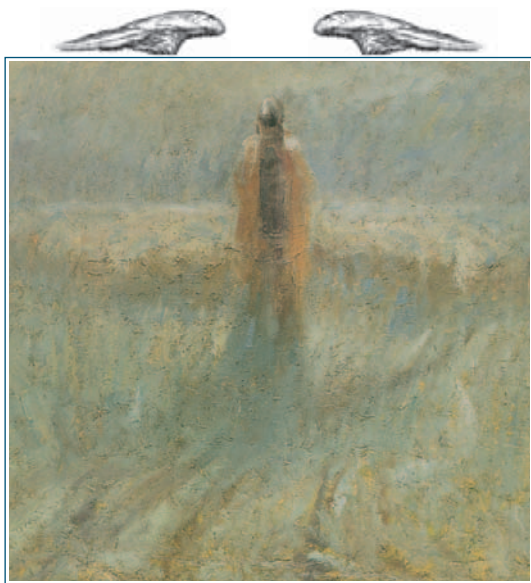

JOSEF PIEPER

NEIZPOJNA LUČ

Josef Pieper, poznavalec sv. Tomaža Akvinskega, nam v tej drobni knjigi oriše velikega sholastika s tiste strani, kjer vidimo, kako se njegova misel potaplja v šepet skrivnosti. Prikaže se podoba Akvinskega, ki je čisto drugačna od naših tipiziranih, šablonskih predstav o njem. V ostrih, jasnih Pieprovih potezah za hip uzremo tanko, nevidno mejo med spoznavnim in misterijem, mejo, do katere je veliki učitelj zahodnega krščanstva izklesal stopnice s svojimi izbrušenimi mislimi, a jih tudi navdal z zvenječim molkom nad breznom skrivnosti.

S tega visokega razgleda Pieper v zadnjem delu knjige tudi nakaže, v čem je dandanes aktualnost tomizma; kajti v vsakem času je v resnici najbolj aktualno prav tisto, kar temu času najbolj globinsko primanjkuje. Razumeli bomo, zakaj je duhovna dediščina sv. Tomaža prav danes marsikomu vir navdiha in bivanjskega zagona. Ne mnogim, vendar marsikomu; non multa, sed multum.

M. O.

Naslov izvirnika:
Josef Pieper: Unaustrinkbares Licht

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

Isv.Tomaž Akvinski

PIEPER, Josef

Neizpojna luč : negativni element v svetovnem nazoru Tomaža
Akvinskega / Josef Pieper ; [prevedel Aleš Učakar]. - 1. izd. -
Ljubljana : Družina, 2007. - (Zbirka Sidro ; 31)

Prevod dela: Unaustrinkbares Licht

ISBN 978-961-222-659-6

231853056

Na naslovnici: Ivan Grohar, Črednik, olje na platnu, 1910

JOSEF PIEPER

NEIZPOJNA LUČ

NEGATIVNI ELEMENT V SVETOVNEM NAZORU

TOMAŽA AKVINSKEGA

O NEGATIVNEM ELEMENTU V FILOZOFIJI SV. TOMAŽA AKVINSKEGA

SLIŠATI NEIZREČENO

O tem, kar je samoumevno, se ne govori; kar je razumljivo samo po sebi, *goes without saying*; gre brez besed. Vprašanje je samo, kaj je tisto, kar se razume samo po sebi in potemtakem lahko ostaja neizrečeno.

V tem tako rekoč banalnem dejstvu, ki je samo po sebi tudi razmeroma samoumevno, se skriva resnična in največja težava vsake besedilne interpretacije, kolikor v izjavi, ki se razlaga, ostajajo – namreč prav *zaradi* njihove samoumevnosti – neizrečene tudi takšne stvari, ki za interpretata nikakor niso samoumevne – zaradi česar jih ob svojem delu tudi ne sliši kar brez nadaljnjega. In to pomeni, da se zanj spremeni zvočna podoba tudi tistega, kar je pa zares slišal. Odločilno in hkrati najzahtevnejše pri interpretaciji besedila, še zlasti, če gre za besedilo iz tuje kulture ali epohe, je doumeti temeljne samoumevnosti; najti nevidni ključ, ki odpira vrata k izrecno povedanemu.

Tako je bilo kar naravnost rečeno, da je nauk kakega misleca ravno v tem, »kar je v njegovem govoru ostalo neizgovorjeno«; s temi besedami začenja Heidegger svojo interpretacijo Platonovega besedila.¹ Četudi je to precej zaostrena formulacija, pa je jasno, da interpretacija, ki ne doseže neizrečenega v izrečenem, v svojem temelju nujno ostaja kratko malo neustrezna, naj bo sicer dobessedno iz-

¹ Martin Heidegger, *Platons Lehre von der Wahrheit* (Bern 1947, str. 5).

rečeno in razberljivo še tako umno razloženo (kar vso stvar potem skoraj še poslabša!).

Mimogrede pa se na tem mestu vprašajmo, kako bi bilo mogoče priti na sled takim neizrečenim, v tekstu torej sploh ne formuliranim mnenjem. – Mislím, da imamo glede tega na voljo kar nekaj možnosti. Ena od njih, ki se mi je že mnogokrat prav dobro obnesla, je naslednja. Neizrečeno je – kakor »prekinitév«, kakor »vrzel« v sistemu – neredko podobno nekakšnim preskokom v miselnem toku, nekakšni nedoslednosti argumentacije (tako se zdi vsaj *nam*, ki interpretiramo, kajti vajeni smo izhajati od *dru-gih*, prav tako neizrečenih in morda formalno niti ne *miš-ljenih* samoumevnosti). Bistveno je pa potem to, da se človek le dovolj vztrajno čudi, brž ko naleti na takšne navidezne nedoslednosti. O enem konkretnem takšnem primeru bomo spregovorili še v nadaljevanju.

SKRITI KLJUČ »STVARJENJE«

Ko govorimo o filozofiji Tomaža Akvinskega, je osnovna misel, ki določa tako rekoč vse okvirne pojme njegovega pogleda na svet, misel *stvarjenja*, natančneje povedano, misel, da ni ničesar, kar bi ne bilo *creatura* – razen *Creatorja* samega. In: da ustvarjenost v popolnosti določa notranjo formo *creature*.

Tako na primer »aristotelizma« sv. Tomaža Akvinskega (aristotelizem: to je sicer precej sporna oznaka, ki jo je mogoče uporabljati le s pridržkom!), torej najglobljega pomena te njegove naklonjenosti do Aristotela, nikakor ne moremo razu-

O AKTUALNOSTI TOMIZMA

Zdi se, da je tema tega poskusa formulirana povsem jasno in enoznačno.³⁷ Toda ta videz v nekem smislu vara. Kaj namreč pomeni »aktualnost« in kaj »tomizem«? Na ta vprašanja ni lahko odgovoriti, kaj šele, da bi bil ta odgovor lahko za vsakogar nesporen in očiten. – Tako je tudi jasno, kateri korak je treba storiti najprej.

KAJ JE AKTUALNOST?

Kdor resno govori o tem, da je kak nauk aktualen in sodoben (času primeren), in kdor to oznako razume v pozitivnem, pritrjevalnem smislu, je s tem hkrati tudi izrekel, da je človekov duh po svojem bistvu časen in zgodovinski. Za spoznavajočega, kateremu je celotna resnica »popolna sočasna posest«, *tota et simul possessio* (kot pravi Boetijeva klasična formulacija) – za takšen nad časom vzvišeni spoznavni subjekt, torej za Boga in morda še za čistega duha nasploh, nečesa »aktualnega« sploh ne more biti – ker je zanj pač vse aktualno. In kjerkoli se človeški duh razume na tak način, kot da bi mu bil celotni obstoj resnice načeloma vsak hip dostopen, kjer sta torej časnost in zgodovinskost človeka v bistvu zanikana – tam po drugi strani pravzaprav ni mogoče realizirati niti pojma »aktualnosti«. Nezagodovinsko misleči metafizični racionalizem

³⁷ Tako je to temo formuliral prireditelj serije predavanj, v okviru katere je bilo prebrano tudi pričujoče predavanje.

IMENSKO KAZALO

A

- Albert Veliki 30, 51
Aristotel 8, 22, 27, 34, 40, 49, 50, 51, 52, 56
Avguštin 19, 35, 48, 49, 51
Avicena 20

B

- Bacon, Francis 11
Bocheński, Joseph Maria 42
Boetij 21, 29

D

- Dionizij Areopagit 34

E

- Engels, Friedrich 41, 42
Eschweiler, Karl 9

G

- Grabmann, Martin 33
Guardini, Romano 11

H

- Hegel, Georg Wilhelm Friedrich 37
Heidegger, Martin 7, 24, 37, 48

K

- Kant, Immanuel 10, 11
Kierkegaard, Søren 37, 48

L

- Leibniz, Gottfried Wilhelm 39
Lenin 42

Lotz, Johannes Baptist 54

M

Marcel, Gabriel 37, 48

Metz, Johann Baptist 47

N

Nietzsche, Friedrich Wilhelm 31

Nikolaj Kuzanski 25

P

Pelster, Franz 33

Pieper, Josef 10, 35, 52

Platon 7, 34, 35, 49, 51

S

Sartre, Jean-Paul 12, 13, 15, 37, 38, 42, 43, 44, 48, 49

Stalin 42

T

Tolstoj, Lev Nikolajevič 34

Tomaž Akvinski 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20,
21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 30, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40,
41, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 56

W

Wolff, Christian 39

KAZALO

- 7 O NEGATIVNEM ELEMENTU V FILOZOFIJI
SV. TOMAŽA AKVINSKEGA
- 7 Slišati neizrečeno
- 8 Skriti ključ »stvarjenje«
- 11 Resnica kot zamišljeno
- 13 Stvari so spoznavne, ker so stvaritve
- 16 Stvari so nedoumljive, ker so stvaritve
- 25 Struktura upanja v spoznanju stvaritve
- 29 O aktualnosti tomizma
- 29 Kaj je aktualnost?
- 33 Kaj je tomizem?
- 37 OD KIERKEGAARDA DO SARTRA:
NEZAUPANJE DO SISTEMSKÉ FILOZOFIJE
- 38 Tomaž Akvinski: philosophia negativa
- 41 Medklic o ustvarjenih in narejenih stvareh
- 43 »Neizpojna luč«
- 47 Konec »čiste« filozofije
- 50 »Tomizem« kot drža
- 52 Resnica in aktualnost
- 55 SKLEPNA OPOMBA
- 57 [k opombam]
- 59 Imensko kazalo

Zbirka Sidro 31

Josef Piper

Neizpojna luč

Negativni element v svetovnem nazoru Tomaža Akvinskega

Urednik: Matija Ogrin

© izvirnika: Kösel Verlag

© slovenske izdaje: Družina d.o.o.

Prva izdaja

Prevedel: Aleš Učakar

Likovna zasnova: Peter Ogrin

Slika na naslovnici: Ivan Grohar

Jezikovni pregled: Aleš Učakar

Grafična priprava: Družina d.o.o.

Izdala in založila: Družina d.o.o.

Odgovarja: dr. Janez Gril

Natisnila: Formatisk d.o.o.

Naklada: 500 izvodov

Ljubljana 2007

Knjiga je izšla s finančno podporo Ministrstva za kulturo RS.

Vse informacije o knjigah založbe Družina dobite na spletnem naslovu
www.druzina.si

Doslej izšlo v zbirki Sidro:

1. Brane Senegačnik: Na temnem pragu upa
2. Ciril Bergles: Noč, nato še dan
3. Vladimir S. Solovjov: Smisel ljubezni
4. Étienne Gilson: Ljubezen filozofov
5. Italo Calvino: Ameriška predavanja
6. Nikolaj Kuzanski: O božjem pogledu
7. Giovanni Pico della Mirandola:
O človekovem dostojanstvu
8. Rubén Darío: Pesmi o življenju in upanju
9. Emmanuel Lévinas: Etika in neskončno.
Čas in drugi
10. Gilbert K. Chesterton: Sv. Tomaž Akvinski
11. Frederick Copleston: Akvinski
12. Tomaž Akvinski: Izbrani filozofski spisi
13. T. S. Eliot: Krščanstvo in kultura
14. Miguel de Unamuno: Velázquezov Kristus
15. Milan Komar: Razmišljanja ob razgovorih
16. Josef Pieper: Razumnost in pravičnost
17. Josef Pieper: Srčnost in zmernost
18. Evripides: Heraklova blaznost
19. Brane Senegačnik: Ptica iz črnih zvezd
20. Evripid: Ifigenija v Avlidi
21. Ciceron: O govorniku
22. Milan Komar: Iz dolge vigilije
23. Josef Pieper: Vera, upanje, ljubezen
24. Étienne Gilson: Duh srednjeveške filozofije
25. Vladimir Kos: Filozofija, naš vsakdanji kruh
26. José Ortega y Gasset: Meditacije o Don Kihotu
27. Tone Rode: Biti
28. Alojz Rebula: Jacques Maritain
29. C. S. Lewis: Vprašanje bolečine
30. Ciril Bergles: Tvoja roka na mojem čelu
31. Josef Pieper: Neizpojna luč

ZALOŽBA
DRUŽINA

12,00 €